

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1987/94

KARAR NO : 1987/98

ÖZET: Sıkıyönetimin kaldırılması durumunda, kamu davası açılmamış suçlara ilişkin davalara, 1402 sayılı Kanununun 23/3. maddesine göre bu bölgede kurulu sıkıyönetim askerî mahkemele-
rinde ve aynı Kanununun 13/b. maddesindeki "bağlantılı olma" koşulunun gerçekleşmemesi halinde de sıkıyönetimin devam ettiği bölgedeki sıkıyönetim askerî mahkemesinde bakılamıyacağı hk.

K A R A R

TCK. 143. mad.

Davacı : K.H.

Sanıklar : Abdullah Çatlı ve arkadaşları

O L A Y : 1- 9.10.1978 günü; Ankara-Bahçelievlerde 7 kişinin öldürülmesi olayı ile ilgili olarak Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Savcılığınca, 30.9.1979 günlü, 1979/597 sayılı iddianame ile, yakalanan 8 sanık ve 20.2.1981 günlü, 1980/437 sayılı ek iddianame ile de yakalanan bir sanık hakkında, hükümet aleyhine silahlanarak adam öldürmek suçundan dolayı, eylemlerine uyan TCK.nun 149/2. maddesine göre cezalandırılmaları istemiyle kamu davası açılmış, gıyabi tutukla öteki 5 sanık hakkında ise evrak tefrik edilmiştir.

2- Bilahare Ankara'da 19.7.1985'ten geçerli olmak üzere sıkıyönetimin kaldırılması üzerine, tefrik edilen soruşturma dosyası İstanbul Sıkıyönetim Askerî Savcılığı'na, İstanbul'da da sıkıyönetimin 10.11.1985'ten geçerli olarak kaldırılması üzerine aynı dosya Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Savcılığı'na gönderilmiştir.

3-Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Savcılığı; 21.5.1986 gününde, 1986/1099-495 sayı ile; 1402 sayılı Kanununun 13., 15. ve 23/son. maddeleri ve Uyuşmazlık Mahkemesi'nin konuya ilişkin emsal kararları karşısında, sıkıyönetim askerî savcılığının görevsizliğine ve evrakin Ankara C. Savcılığı'na gönderilmesine karar vermiştir.

4- Ankara C. Savcılığı; 26.6.1986 günlü, 1986/6717 sayılı iddianame ile; yakalanamayan 5 sanık hakkında, aynı olaya katılmaları nedeniyle TCK.nun 149/2. maddesine göre cezalandırılmaları istemiyle kamu davası açmıştır.

A- Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi; 8.7.1986 gününde, 1986/120-108 sayı ile; atılı suçun; sıkıyönetim ilânını gerektiren suçlardan olduğu, sıkıyönetim askerî mahkemesinde görülen davalarla genel ve ortak amaç yönünden bağlantılı bulunduğu gerekçesiyle mahkemelerinin görevsizliğine, dosyanın görevli Diyarbakır Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi'ne gönderilmek üzere C. Savcılığına tevdiine karar vermiş, anılan karar temyiz edilmemek suretiyle 8.6.1987 tarihinde kesinleşmiştir.

B- Diyarbakır 1 Nolu Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi; 16.7.1987 gününde, 1987/199-195 sayı ile; sıkıyönetim askerî mahkemesinin davaya bakabilmesi için suçun, sıkıyönetim ilân ve faaliyetlerine ilişkin olarak işlenmesinin yeterli olmadığı

ğı, aynı zamanda 1402 sayılı Kanununun 13/b. maddesinde belirtilen bağlantı koşulunun da gerçekleşmesi gerektiği, oysa olayda bu koşulun gerçekleşmediği, 17.2.1986 günü 1986/16-29 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi kararında aynı doğrultuda bulunduğu gerekçesiyle mahkemelerinin görevsizliğine karar vermiş, anılan karar da temyiz edilmemek suretiyle 25.9.1987 tarihinde kesinleşmiştir.

C- Böylece, adlî ve askerî yargı yerlerince verilip kesinleşen görevsizlik kararları nedeniyle 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde belirtilen olumsuz görev uyuşmazlığı doğmuş, dosya Diyarbakır Sıkıyönetim Askerî Savcılığı'nın 25.9.1987 günlü, 1987/1292 sayılı yazısı ekinde Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE: Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü, Selahattin Metin'in Başkanlığı'nda, Mebrure Gözdemir, Adnan Hamzaoğulları, Uğur Tönük, Y. Tahsin Özgen, Dr. Önder Ayhan, ve Erkan Başeren'in katılmaları ile yaptığı 9.11.1987 günlü toplantıda, geçici raportör Hanıştay Tetkik Hakimi M. İlhan Dinç'in raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; toplantıya, Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Bekir Mavioğlu ile Askerî Yargıtay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Ertan Urunga'nın Adlî Yargı yerinin görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Suç; 26.12.1978 günü sıkıyönetim ilân edilen Ankara ilinde, 9.10.1978 günü, yani sıkıyönetim ilânından önceki üç ay içinde işlenmiş, ancak dava; bu ilde sıkıyönetimin 19.7.1987 gününde kaldırılmasından sonra Ankara C. Savcılığınca düzenlenen 26.6.1986 günlü iddianame ile açılmış, adlî yargı yerince verilen ve 8.6.1987 günü kesinleşen görevsizlik kararı ile dosyanın intikal ettiği Diyarbakır Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi'nin kurulu bulunduğu Diyarbakır ilinde ise sıkıyönetim uygulaması 19.7.1987 günü son bulmuştur. Bu duruma göre, sorunun çözümü için 1402 sayılı Kanununun 13/a-b ve 23. maddelerinin birlikte incelenmesi gerekir.

Sıkıyönetim ilânından önceki üç ay içinde işlenen suçlara sıkıyönetim askerî mahkemelerinde bakılabilmesi için ön koşul; suçun sıkıyönetim ilânına neden olan olaylara ilişkin bulunmasıdır.

Atılı suçun niteliğine, işleniş biçimine, sanıkların sağ, maktüllerin sol görüşlü olmalarına ve bu yönüyle suçun ideolojik görüş ayrılığından kaynaklanmasına göre suç; sıkıyönetim ilânına neden olan olaylara ilişkin bulunmaktadır. Öte yandan suç, 26.12.1978 günü sıkıyönetim ilân olunan Ankara'da, ilândan önceki üç ay içinde 9.10.1978 günü işlenmiş olup, 1402 sayılı Yasa'nın 13/a. maddesindeki koşullar gerçekleşmiştir. Ancak Ankara ilinde 19.7.1985 gününde sıkıyönetim kaldırılmış olmasına karşın, bu tarihe kadar bu ilde kurulu sıkıyönetim askerî mahkemesine sanıkların yakanamamaları nedeniyle kamu davası açılmamış, ancak bu ilde sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra Ankara C. Savcılığınca düzenlenen 26.6.1986 günlü iddianame ile dava açılabilmiştir. Sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra sıkıyönetim askerî mahkemesine, sıkıyönetim askerî savcıları tarafından dahi kamu davası açılmıyacağına göre, Ankara C. Savcılığınca düzenlenen iddianame ile adlî

1987/94

yargı yerine açılan davanın Ankara Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi'nde görülebilmesi, 1402 sayılı Yasa'nın 23. maddesine göre mümkün değildir.

Öte yandan adli yargı yerince verilen ve 8-6-1987 günü kesinleşen görevsizlik kararı üzerine dosyanın intikalettiği Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde bu davaya bakılabilmesi için 1402 Sayılı Kanun'un 23.ve 13/b.maddesindeki koşulların birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.Zira görevsizlik kararının kesinleştiği tarihte Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nin kurulu olduğu Diyarbakır ilinde sıkıyönetim devam etmekte ve bu ilde sıkıyönetim uygulaması 19-7-1987 gününde sona ermiş bulunmaktadır.1402 Sayılı Kanun'un 23.maddesine göre; adli yargı yerince verilen görevsizlik kararının kesinleştiği tarihte Diyarbakır ilinde sıkıyönetim devam ettiğine göre; bu ilde kurulu sıkıyönetim askeri mahkemesine, son soruşturma kararının sonuçlarını doğuran ve kamu davası açan işbu görevsizlik kararı ile açılmış bir dava bulunmakta ve bu davada sıkıyönetim askeri mahkemesinde görülmekte olan bir dava niteliği taşımaktadır. Durum böyle olunca 1402 sayılı Kanunun 23. maddesine göre bu ilde sıkıyönetim kaldırılrsa dahi görülmekte olan bu dava sonuçlandırılıncaya kadar Diyarbakır Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi'nin görev ve yetkisinin devam edeceği tabiidir. Ancak bu davaya anılan mahkemede bakılabilmesi için 1402 sayılı Kanunun 13/b. maddesinin gözden uzak tutulmaması ve bu madde deki koşulun gerçekleşmesi de gerekmektedir. Çünkü sanıklara atılı suç Ankara'da işlenmiş olup, Diyarbakır Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi açısından bu suç, sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş bir suç niteliği taşımaktadır. Sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen suçlarda ise sıkıyönetim askeri mahkemesinin görevinin ne olacağı anılan maddede düzenlenmiştir.

Bu maddeye göre, sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen suça, sıkıyönetim devam eden bölgedeki sıkıyönetim askeri mahkemesinde bakılabilmesi için, bölge dışında işlenen suçla, sıkıyönetim askeri mahkemesinde görülmekte olan bir dava arasında genel ve ortak amaç içinde bağlantılı olma koşulunun gerçekleşmesi gerekmektedir. Konuya bu açıdan bakılınca sanıklara atılı suçların; Diyarbakır Sıkıyönetim Askerî Mahkemesinde görülmekte olan herhangi bir dava ile ilgili olduğundan ve Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulu'nun 4.5.1981 günlü, 1/1 sayılı ilke kararında öngörüldüğü biçimde genel ve ortak amaç içinde işlendiğini gösteren ve bunun örgütsel ve organik yönünü belirleyen somut hiçbir belge ve bulguya rastlanmamış ve böylece 1402 sayılı Kanunun 13/b. maddesi öngörülen koşul gerçekleşmemiş olmakla davaya Diyarbakır Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi'nde bakılması mümkün bulunmamakta ve bu durumda davada adli yargı yeri görevli olmaktadır.

Açıklanan nedenlerle davanın adli yargı yerinde görülmesine ve Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 8.7.1986 günlü, 1986/120-108 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmelidir.

.... /

SONUÇ: Anlaşmazlığın, niteliğine göre Adli Yargı yerinde çözülmesi gerektiğine, bu nedenle Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 8.7.1986 günlü, 1986/120-108 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına, 9.11.1987 gününde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
Selahattin Metin

2 L
Üye
Mebrure Gözdemir

Üye
Adnan Hamzaoğulları

Üye
Uğur Tönük

Üye
Yavuz T. Özgen

Üye
Dr. Önder Kayhan

Üye
Erkan Başeren

24/11

i/ç